

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SEPTEMBER

ELEKTROTEHNIKA

Izpitna pola

4. september 1999 / 180 minut

3.2000

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, šestilo, 2 trikotnika, žepni računalnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

MATURITETNI PREIZKUS

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Odgovore vpisujte v prostore, ki so za to predvideni, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Slike in diagrame lahko rišete prostoročno, s svinčnikom. Pazite, da bodo jasni in čitljivi. **Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se ovrednotijo z nič (0) točkami.**

Izpitna pola je sestavljena iz treh delov: A, B in C. Z delom A je mogoče doseči največ 30 točk. Priporočamo Vam, da zanj porabite 45 minut. Del B je ovrednoten s 40 točkami. Priporočeni čas za njegovo reševanje je 70 minut. Z delom C lahko dobite največ 30 točk. Priporočeni čas reševanja je 65 minut.

Število točk za vsako nalogu je navedeno v izpitni poli.

Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 28 strani, od tega 2 prazni.

A01

Voltmeter ima skalo s 100 razdelki in merilno območje 150 V. Pri merjenju določene napetosti je odklon na voltmetu 60 razdelkov.

Kolikšna je izmerjena napetost?

(2 točki)

A02

50 m dolg aluminijasti vodnik s specifično upornostjo $\rho = 0,028 \cdot 10^{-6} \Omega \cdot \text{m}$ ima upornost 0,56 Ω .

Kolikšen prerez ima vodnik?

(2 točki)

A03

Imamo upor s podatki $68 \text{ k}\Omega/2 \text{ W}$.

Kolikšna sme biti največja napetost na uporu?

(2 točki)

A04

Izolant z debelino 0,5 mm ima prebojno trdnost 10 MV/m.

Pri kateri napetosti izolant prebije?

(2 točki)

A05

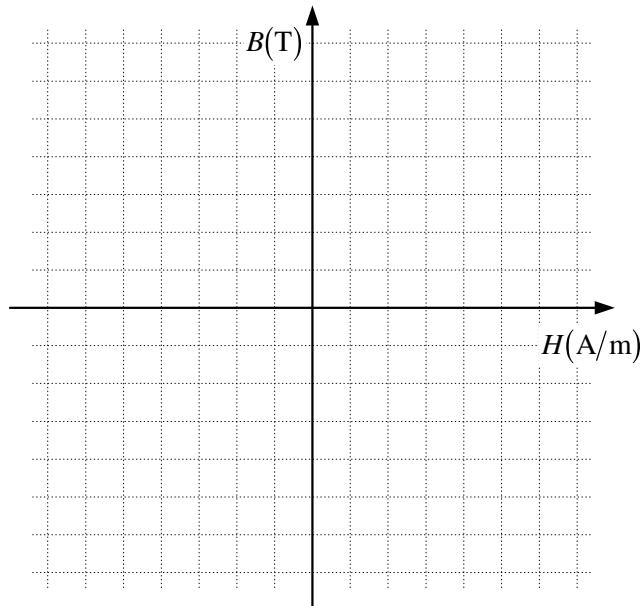
Narišite načelni potek histereznih zank za:

a) trajni magnet (označite z A)

(1 točka)

b) transformatorsko pločevino (označite z B)

(1 točka)

A06

Dva enaka galvanska člena z lastno napetostjo $U_0 = 2 \text{ V}$ in notranjo upornostjo $R_n = 0,2 \Omega$ vežemo vzporedno v baterijo.

a) Kolikšna je lastna napetost U_{0b} baterije?

(1 točka)

b) Kolikšna je notranja upornost R_{nb} baterije?

(1 točka)

A07

Sinusni tok prehiteva sinusno napetost za 90° . Začetni fazni kot napetosti je $\alpha_u = -45^\circ$.

a) Narišite kazalčni diagram napetosti in toka.

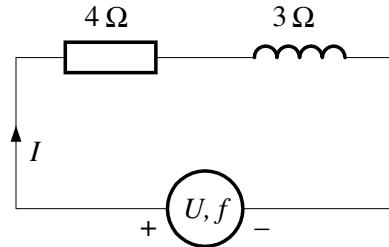
(1 točka)

b) Označite fazni kot med njima.

(1 točka)

A08

V vezju poznamo kompleksor toka $\underline{I} = 1e^{j0^\circ} A$.

a) Kolikšna je kompleksna polna upornost?

(1 točka)

b) Kolikšen je kompleksor napetosti, ki poganja tok $\underline{I}$ skozi vezje?

(1 točka)

A09

Realna zračna tuljava ima pri krožni frekvenci $\omega = 1000 \text{ rad/s}$ kvaliteto $Q = 10$. Pri enosmernem toku smo izmerili ohmsko upornost $R = 2 \Omega$.

a) Kolikšna je induktivna upornost X_L tuljave?

(1 točka)

b) Kolikšna je induktivnost L tuljave?

(1 točka)

A10

Sinusna napetost $u = 230\sqrt{2} \sin(\omega t + 60^\circ)$ V poganja v električnem krogu tok $i = 5\sqrt{2} \sin(\omega t)$ A.

Kolikšna je delovna moč v električnem krogu?

(2 točki)

A11

Zaporedni nihajni krog ima resonančno frekvenco $f_0 = 12000$ Hz. V resonanci sta upornosti $R = 5 \Omega$ in $X_{L0} = 200 \Omega$.

a) Kolikšna je kvaliteta nihajnega kroga Q ?

(1 točka)

b) Kolikšna je širina prepustnega frekvenčnega pasu B ?

(1 točka)

A12

Vzporedni nihajni krog z idealnimi elementi $R = 200 \Omega$, $L = 2 \text{ mH}$ in C ima resonančno krožno frekvenco $\omega_0 = 10^4 \text{ rad/s}$.

Kolikšna je neznana kapacitivnost C ?

(2 točki)

A13

Električna peč ima tri grela. Vsako ima upornost 50Ω . Grela vežemo v trikot in priključimo na trifazni sistem napetosti z medfazno napetostjo $U = 400 \text{ V}$.

a) Kolikšen tok I_f teče po grelih?

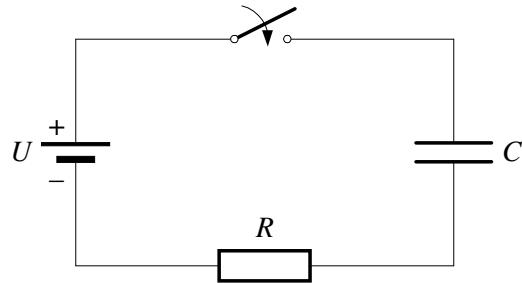
(1 točka)

b) Kolikšna je moč peči?

(1 točka)

A14

Kondenzator s kapacitivnostjo $C = 100 \mu\text{F}$ priključimo na napetost $U = 300 \text{ V}$ prek upora z upornostjo $R = 100 \text{ k}\Omega$.

- a) Kolikšna je časovna konstanta prehodnega pojava?

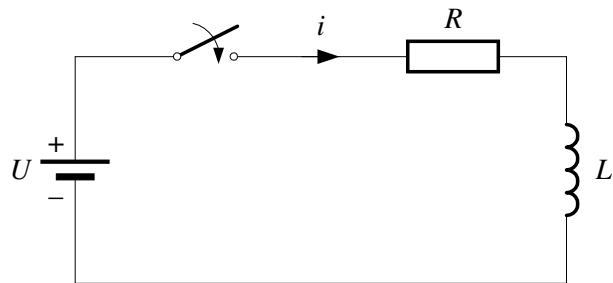
(1 točka)

- b) Kolikšna je napetost na kondenzatorju po končanem prehodnem pojavu?

(1 točka)

A15

Tuljavo z induktivnostjo $L = 20 \text{ mH}$ priključimo prek ohmskega upora $R = 20 \Omega$ na enosmerno napetost $U = 100 \text{ V}$.

a) Kolikšna je časovna konstanta prehodnega pojava?

(1 točka)

b) Skicirajte časovni potek toka med prehodnim pojavom.

(1 točka)

B01

Enosmerni motor oddaja moč $P = 18 \text{ kW}$ pri napetosti 230 V . Izkoristek motorja je **80 %**. Motor napajamo prek 200 m dolgega dvovoda iz bakra ($\rho = 0,018 \cdot 10^{-6} \Omega \text{ m}$). Vodnika dvovoda imata prerez po 35 mm^2 . Na začetku voda imamo višjo napetost od 230 V . Tako je na motorju zagotovljena nazivna napetost 230 V .

a) Kolikšna je sprejeta moč P_1 motorja?

(2 točki)

b) Kolikšen tok teče po dovodu?

(2 točki)

c) Določite padec napetosti na vodu.

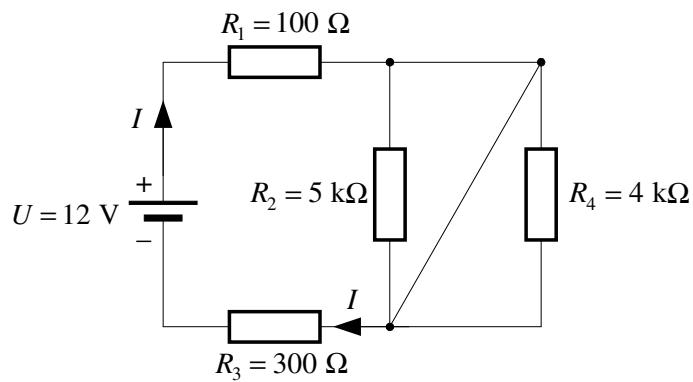
(4 točke)

d) Kolikšne so izgube moči na vodu?

(2 točki)

B02

Podano je enosmerno vezje:

- a) Kolikšna je nadomestna upornost vezja?

(3 točke)

b) Kolikšna je moč izvora?

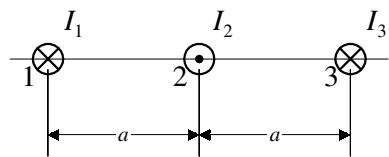
(3 točke)

c) Kolikšna je napetost na uporu R_3 in kolikšna je njegova moč?

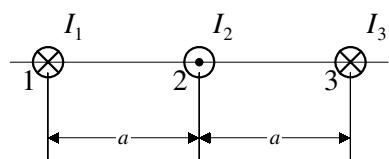
(4 točke)

B03

Trije vzporedni vodniki so razporejeni v medsebojni razdalji $a = 20 \text{ cm}$, kot je podano na sliki. Po vodnikih tečejo toki $I_1 = I_3 = 100 \text{ A}$ in $I_2 = 200 \text{ A}$ v narisanih smereh ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ Vs/Am}$).

- a) Skicirajte gostoti magnetnih pretokov B_2 in B_3 , ki jih v osi vodnika 1 povzročata toka I_2 in I_3 , skupno gostoto magnetnega pretoka B v osi vodnika 1 in silo F_1 na vodnik 1.

(4 točke)

- b) Izračunajte gostoti magnetnih pretokov B_2 in B_3 ter skupno gostoto magnetnega pretoka B .

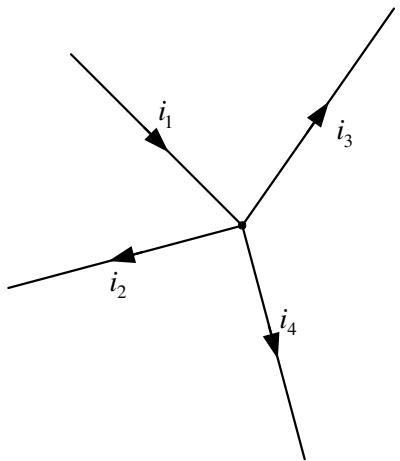
(3 točke)

- c) Izračunajte velikost sile F_1 na meter dolžine vodnika 1. Določite velikost sile F_3 na meter dolžine vodnika 3 in jo vrišite v sliko.

(3 točke)

B04

V podanem vozlišču poznamo trenutne vrednosti sinusnih tokov: $i_1 = 10\sqrt{2} \sin(\omega t - 45^\circ)$ A, $i_2 = 4\sqrt{2} \sin(\omega t - 60^\circ)$ A in $i_3 = 8\sqrt{2} \sin(\omega t + 30^\circ)$ A.

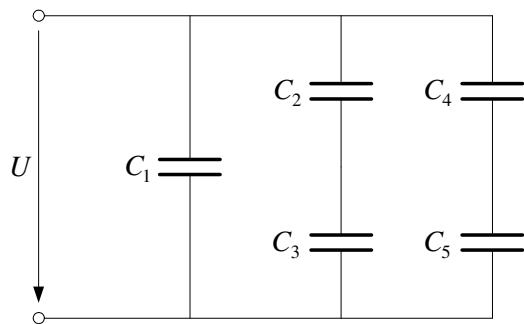
- a) Določite kompleksne efektivne vrednosti tokov $\underline{I}_1$, $\underline{I}_2$ in $\underline{I}_3$.

(6 točk)

- b) Določite kompleksno efektivno vrednost toka $\underline{I}_4$ in izraz za njegovo trenutno vrednost i_4 .
(4 točke)

C01

Na sliki je kondenzatorsko vezje, v katerem so kapacitivnosti kondenzatorjev $C_1 = 4 \text{ nF}$, $C_2 = 5 \text{ nF}$, $C_3 = 20 \text{ nF}$, $C_4 = 6 \text{ nF}$ in $C_5 = 3 \text{ nF}$. Vezje je priključeno na enosmerno napetost **50 V**.

- a) Kolikšna je nadomestna kapacitivnost vezja?

(3 točke)

b) Kolikšna je v vezju nakopičena električna energija?

(3 točke)

c) Kolikšno je razmerje med električnima energijama v kondenzatorjih C_2 in C_3 ?

(4 točke)

C02

Tri kompleksne polne upornosti $\underline{Z}_1 = (5 + j5) \Omega$, $\underline{Z}_2 = -j8 \Omega$ in $\underline{Z}_3 = 4 \Omega$ so vezane zaporedno na sinusno napetost $\underline{U}$. Padec napetosti na kompleksni polni upornosti $\underline{Z}_3$ je $\underline{U}_3 = 63,24 e^{j18,43^\circ} V = (60 + j20) V$.

- a) Izračunajte nadomestno kompleksno polno upornost $\underline{Z}$ in tok $\underline{I}$ skozi vezavo.

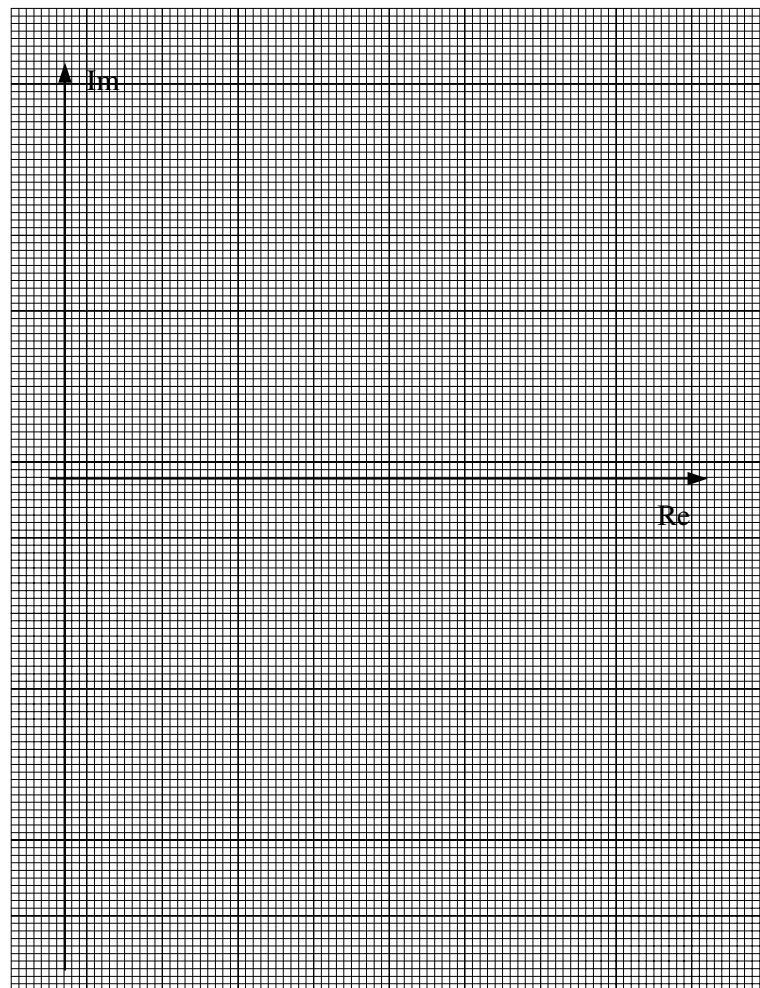
(4 točke)

- b) Določite kompleksorje napetosti $\underline{U}_1$ in $\underline{U}_2$ na kompleksnih polnih upornostih $\underline{Z}_1$ in $\underline{Z}_2$ ter kompleksor priključene napetosti $\underline{U}$.

(3 točke)

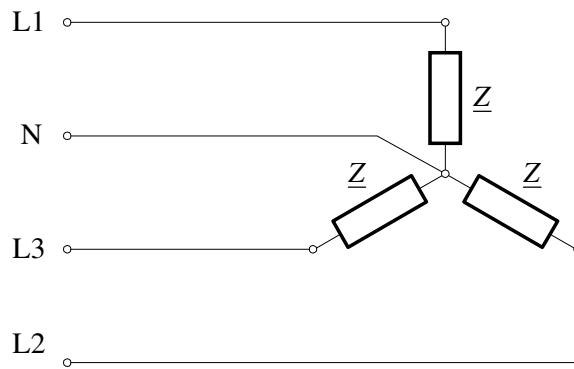
- c) Narišite kazalčni diagram toka in vseh napetosti v merilu ter označite kot φ .
Merilo: 20 V/cm in 2 A/cm.

(3 točke)

C03

Na simetričen sistem trifaznih napetosti ($\underline{U}_1 = 200e^{j0^\circ}$ V) je priključeno simetrično breme s fazno kompleksno polno upornostjo $\underline{Z} = (8 + j6)$ Ω, vezano v zvezdo, z nevtralnim vodnikom.

- a) Zapišite kompleksne fazne napetosti podanega trifaznega sistema.

(2 točki)

- b) Določite fazne toke $\underline{I}_1$, $\underline{I}_2$ in $\underline{I}_3$ ter tok $\underline{I}_0$ v nevtralnem vodniku.

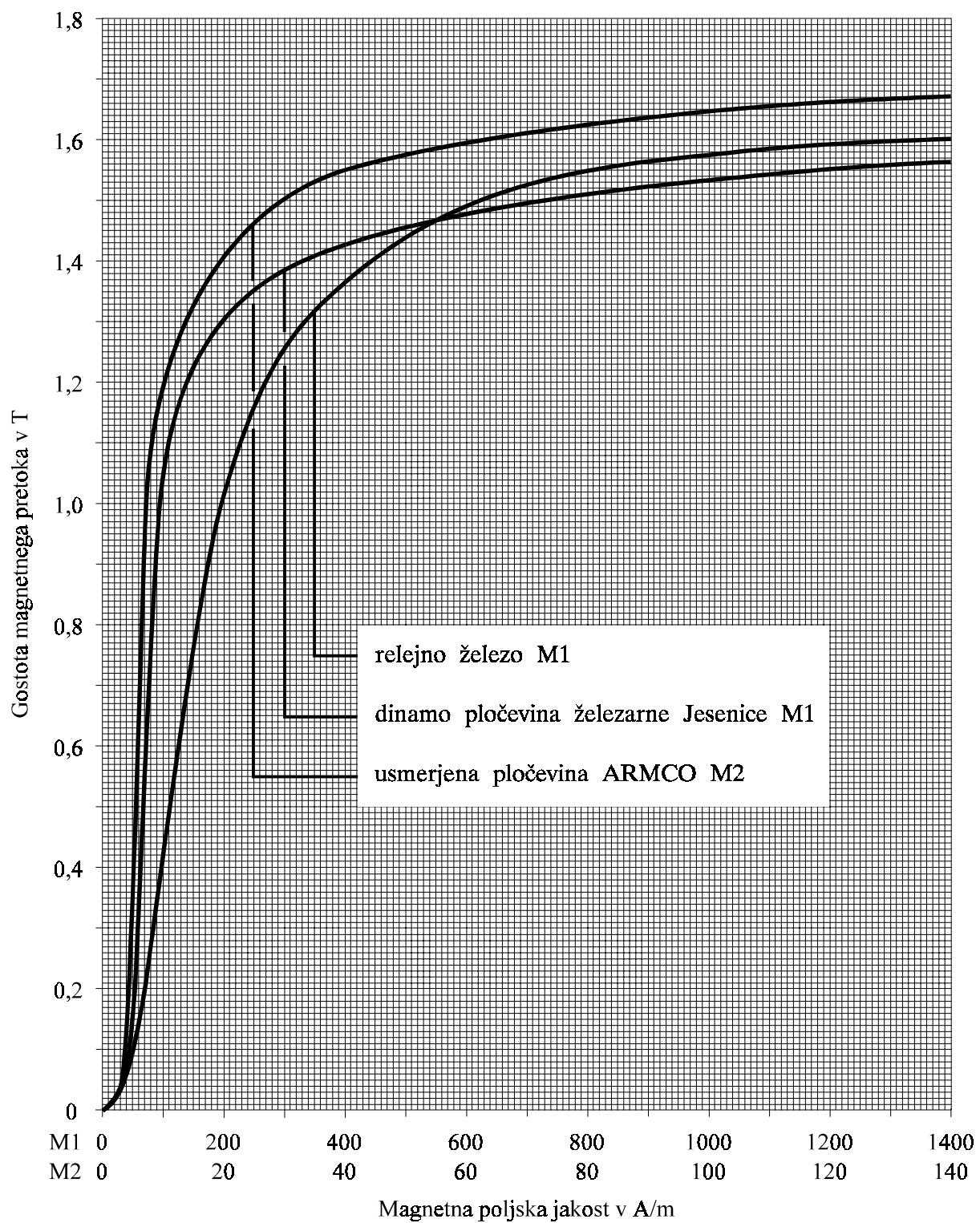
(4 točke)

c) Izračunajte faktor moči in kompleksne fazne moči $\underline{S}_1$, $\underline{S}_2$ in $\underline{S}_3$.

(3 točke)

d) Kolikšna je trifazna kompleksna moč $\underline{S}$?

(1 točka)

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN